

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 483/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. septembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. K., správcu úpadcu obchodnej spoločnosti S., a. s. „v konkurze“, B., zastúpeného advokátom JUDr. O. C., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43 CoKR/25/2011 z 29. septembra 2011 v časti výroku o trovách konania a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. M. K., správcu úpadcu obchodnej spoločnosti S., a. s. „v konkurze“, o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. decembra 2011 doručená sťažnosť JUDr. M. K., správcu úpadcu obchodnej spoločnosti S., a. s.

„v konkurze“ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva vlastniť majetok podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 43 CoKR/25/2011 z 29. septembra 2011 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) v časti výroku o trovách konania.

Zo sťažnosti a z predložených podkladov ústavný súd zistil, že žalobca v konaní pred všeobecnými súdmi podal proti sťažovateľovi ako správcovi majetku úpadcu návrh na vylúčenie pohľadávok zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 27 Cbi 5/2010-91 z 19. januára 2011 návrh zamietol. Hoci bol sťažovateľ v konaní úspešný v plnom rozsahu, nebol mu priznaný nárok na náhradu trov konania s poukazom na to, že okresný súd nemal za preukázané, že sťažovateľ ako správca úpadcu, ktorý je aj advokátom, využil služby advokátskej kancelárie. Proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu podal odvolanie žalobca a v časti výroku o trovách konania aj sťažovateľ. Sťažovateľ vo svojom odvolaní uviedol, že prípadný nedostatok splnomocnenia je odstrániteľným nedostatkom podmienky konania, na odstránenie ktorého mal okresný súd sťažovateľa vyzvať a zároveň mal mať sťažovateľ nárok aj na náhradu vlastných trov konania.

Krajský súd napadnutým rozsudkom prvostupňový rozsudok potvrdil v celom rozsahu. Zároveň rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Dal síce dať sťažovateľovi za pravdu v tom, že nepredloženie splnomocnenia je odstrániteľnou vadou, ktorá mala byť podľa § 43 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) odstránená, a navyše prvostupňový súd konal nielen so sťažovateľom, ale aj s jeho právnym zástupcom. Zároveň však krajský súd v napadnutom rozsudku uviedol, že rozhodnutie okresného súdu o nepriznaní náhrady trov konania sťažovateľovi je vecne správne, keďže sťažovateľ si síce 19. januára 2011 riadne „*uplatnil právo na náhradu trov*

konania na pojednávaní pred okresným súdom, avšak do 3 dní výšku trov právneho zastúpenia súdu nedoručil. Rozsudok bol vyhlásený dňa 19. januára 2011 a vyčíslenie trov právneho zastúpenia, ktoré je súčasťou odvolania bolo vyhotovené dňa 2. marca 2011 a Okresnému súdu v Banskej Bystrici doručené dňa 3. marca 2011, t. j. až po uplynutí 3-dňovej lehoty stanovenej v § 151 ods. 1 O. s. p.“.

Sťažovateľ s výkladom predmetných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku krajským súdom v napadnutom rozsudku nesúhlasí tvrdiac, že z § 151 ods. 1 OSP nevyplýva povinnosť účastníkovi, ktorému nebola priznaná náhrada trov prvostupňovým rozsudkom, si tieto trovy do troch dní vyčísliť. Podal preto proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení so základným právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu boli napadnutým rozsudkom krajského súdu v časti výroku o trovách konania porušené. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu v časti výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd rozhoduje iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné

aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd v napadnutom rozsudku nesprávne vyložil a aplikoval ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o vyčísľovaní trov a ich náhrade (§ 142 ods. 1 OSP v spojitosti s § 151 ods. 1 OSP). Podľa napadnutého rozsudku krajského súdu hoci mal sťažovateľ úspech v konaní, rozhodnutie okresného súdu, ktorým mu nebola priznaná náhrada trov konania, je vecne správne, lebo sťažovateľ nevyčísľil svoje trovy do troch dní od vyhlásenia rozsudku okresného súdu. Sťažovateľ tvrdil, že nemal dôvod svoje trovy v tejto lehote vyčísliť, keďže mu prvostupňovým rozsudkom nebola priznaná náhrada trov konania a trojdňová lehota na vyčíslenie trov podľa § 151 ods. 1 OSP sa tak nemala uplatniť. Napadnutým rozsudkom krajského súdu

v časti o náhrade trov konania tak malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Podľa § 142 ods. 1 OSP účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 151 ods. 1 OSP o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastník, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania, je povinný trovy konania vyčísliť najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym

režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, II. ÚS 56/05).

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti skúma, či neexistujú dôvody, ktoré by bránili prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd pripomína, že považuje dovolanie z dôvodov uvedených v § 237 OSP za účinný právny prostriedok nápravy porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, najmä ak postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom (m. m. II. ÚS 31/00, II. ÚS 102/04, III. ÚS 192/2011).

Sťažovateľ zastáva názor, že nemohol proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať dovolanie, pretože neboli splnené podmienky jeho prípustnosti podľa § 239 ods. 3 OSP, ktorý podľa jeho názoru vylučuje možnosť podania dovolania proti uzneseniu o trovách konania.

Ústavný súd sa s týmto názorom sťažovateľa nestotožňuje. Prax všeobecných súdov a osobitne aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) je jednotná v názore, že hoci prípustnosť dovolania proti uzneseniu o trovách konania nemožno odvodiť

z § 239 ods. 3 OSP, tak „dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania je prípustné z dôvodov uvedených v § 237 OSP“ (R 117/1999, pozri aj uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 214/2010 z 25. októbra 2010, sp. zn. 5 Cdo 39/2010 z 12. októbra 2010 a sp. zn. 5 Cdo 71/2009 z 8. apríla 2010). Rovnaký názor je zastávaný aj v odbornej literatúre (pozri napr. Krajčo, J. a kol. Občiansky súdny poriadok, komentár. I. diel. Bratislava: Eurounion, 2006, s. 618), ale aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu (I. ÚS 244/07).

Vzhľadom na namietané porušenie základného práva spočívajúce v nesprávnom posúdení plynutia lehoty potrebnej na vyčíslenie trov konania, ktorým mal krajský súd sťažovateľovi „odňa[t'] možnosť konať pred súdom“ (článok I sťažnosti), prichádza do úvahy dovolací dôvod v zmysle § 237 písm. f) OSP.

Podľa § 237 písm. f) OSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Ústavný súd poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania, a teda aj na výklad § 237 OSP je zásadne príslušný najvyšší súd ako súd dovolací (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011). Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5 Cdo 71/2009 z 8. apríla 2010 vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP v obdobnom prípade, v ktorom bolo namietané porušenie lehoty na vyčíslenie trov konania, uviedol, že „Odvolací súd tým, že nesprávne posúdil zánik lehoty na vyčíslenie trov konania a z tohto dôvodu zmenil výrok rozsudku o náhrade trov konania v konaní úspešného účastníka tak, že mu trovy prvostupňového konania nepriznal, teda napriek skutočnosti, že bol zachovaný zo strany účastníka postup podľa § 151 ods. 1 O. s. p., nepriznal mu náhradu trov konania, ktoré správne v zákonnej lehote uplatnil, zaťažil konanie v tejto časti odvolacieho rozsudku vadou podľa § 237 písm. f) O. s. p.“. Ústavný súd v obiter dictum uznesenia sp. zn. III. ÚS 313/2010 z 25. augusta 2010 uviedol, že uvedený právny názor najvyššieho súdu vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu § 237 písm. f) OSP nevykazuje znaky svojvôle pri aplikácii práva.

Ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu označeného základného práva rozhodnutím krajského súdu o trovách konania, ktorým malo dôjsť k odňatiu možnosti sťažovateľovi konať pred súdom (v tomto prípade nesprávnym posúdením lehoty na vyčíslenie trov konania mu nebolo umožnené vyčísliť trovy), zastáva názor, podľa ktorého sťažovateľ disponoval dostupným a účinným prostriedkom nápravy v záujme účinnej ochrany jeho základných práv priamo v konaní pred všeobecnými súdmi podľa tretej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku (dovolanie), vyčerpanie ktorého musí predchádzať podaniu sťažnosti ústavnému súdu (obdobne I. ÚS 244/07), ale toto svoje právo nevyužil. Ak by bol napadnutý rozsudok krajského súdu trpel takou vadou, ako uvádza sťažovateľ, a týmto postupom by bola sťažovateľovi odňatá možnosť domáhať sa jeho práva na súde, v tom prípade je potrebné takýto postup považovať za dovolací dôvod podľa citovaného § 237 písm. f) OSP (m. m. III. ÚS 88/02, I. ÚS 244/07).

Sťažnosť je preto v časti namietajúcej porušenie základného právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neprípustná podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Rovnaké závery platia, aj čo sa týka sťažovateľom namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu. Podstata v sťažnosti namietaných skutočností bola rovnaká, či už išlo o porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru alebo o porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, preto aj v prípade namietaného porušenia materiálneho základného práva vlastníť majetok disponoval sťažovateľ dostupným a účinným prostriedkom nápravy v záujme účinnej ochrany jeho základných práv priamo v konaní pred všeobecnými súdmi podľa tretej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku. Nevyčerpanie tohto prostriedku bráni ústavnému súdu v možnosti namietaný rozsudok preskúmať. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol ako neprípustnú podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a závery ústavný súd po predbežnom prerokovaní rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a ďalšími návrhmi sťažovateľa obsiahnutými v petite sťažnosti sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2012